

GELIEVE DE WERKEN VAN HET FIRMAMENT TE BETREDEN (11 september 2009)

Toespraak Jan Vermassen (adviseur erfgoed kabinet Joke Schauvliege)

Goedemiddag beste aanwezigen. Vooreerst toch ook nog eens Joke Schauvliege, Minister van Cultuur, Leefmilieu en Natuur, verontschuldigen. Want effectief, de Vlaamse regering is momenteel bijeen, niet enkel over de problematiek van Opel, maar ook in verband met de begroting.

Beste genodigden,

Men zegt wel eens van bepaalde mensen 'zij is een echt figuur hier in de wijk', of 'hij is een echt volksfiguur', waarmee we willen zeggen: die mens is uniek en onvervangbaar. Maar eigenlijk geldt hetzelfde voor de echte figuren. Van de Fabeltjeskrant tot het Liegebeest: ze zijn uniek en onvervangbaar. Ik wil dan ook Het Firmament bedanken voor de uitnodiging op deze presentatie. Het biedt voor ons een mooie gelegenheid om extra kennis op te doen van het figurentheater als deel van ons cultureel erfgoed. Tegelijk krijgen we de kans om die grote groep van mensen te ontmoeten die achter het figurentheater staan.

Het cultureel erfgoedbeleid in Vlaanderen legde de jongste tien jaar een lange en vooral snelle weg af. Met het decreet van 2008 konden we in het Vlaams Parlement het beste uit drie vorige decreten combineren en ook de volkscultuur in Vlaanderen een volwaardige plaats geven in ons cultureel erfgoedveld. Eerst binnen het Decreet op de Volkscultuur, nu binnen het Cultureel-erfgoeddecreet, is Het Firmament erkend als landelijk expertisecentrum. De Vlaamse Gemeenschap is blij dat we die culturele erfgoedwerking kunnen ondersteunen met de jaarlijkse subsidie, die trouwens ook sinds de overstap naar het nieuwe decreet verhoogd werd. Maar het culturele erfgoedbeleid is gelukkig nog altijd in volle ontwikkeling. Hoofdzakelijk door in te spelen op hetgeen er op het veld gebeurt, kan de Vlaamse Gemeenschap steun bieden aan organisaties zoals Het Firmament, die op een of andere manier dit veld trachten te verenigen en zich in te zetten voor de zorg en ontsluiting van dit specifiek cultureel erfgoed, wat het figurentheatererfgoed toch wel is.

Het brengt ons eigenlijk bij twee kernwoorden voor landelijke organisaties binnen het erfgoedbeleid: ontsluiting en expertise. Ontsluiting, iedereen kent dit wel, is in feite een heel eenvoudig begrip. Het is het tegenovergestelde van opsluiting. In plaats van een verbanning naar stoffige archieven of donkere kelders, worden alle verhalen, informatie, objecten, rituelen, technieken, performance rond een fenomeen afgestoft en publiek gemaakt. Ontsluiting betekent dus ook open communicatie en open deuren. Vandaar dat wij volledig achter jullie motto kunnen staan, 'Gelieve de werken van Het Firmament te betreden'. En expertise is kennisontwikkeling, onderzoek, soms heel specifiek, zoals hier het geval, maar ook kennisdeling, het uitdragen van de kennis naar anderen toe. De minister zal zich inzetten om dit beleid van ontsluiting en expertise verder uit te bouwen en tegemoet te komen aan de ontwikkelingen die zich in het brede erfgoedveld voordoen. Het Firmament als Huis voor poppen-, figuren- en objectentheater heeft de ontwikkelingen in het veld snel opgepikt. De Vlaamse Gemeenschap maakte vanaf 2005 projectsubsidies vrij voor dit grootschalige onderzoek, voor het project 'Bouwplan van het Paradijs', het haalbaarheidsonderzoek dat hier vandaag wordt voorgesteld om te komen tot een huis of een thuis voor het figurentheater in Vlaanderen. Eerst was dit project voornamelijk gericht, dacht ik, op het onderzoek van de haalbaarheid en de wenselijkheid van een breed ontwikkelingstraject voor de eigen collectie die trouwens groot is, heb ik daarnet gezien. Maar uiteindelijk werd het terecht verbreed naar het volledige veld van het figurentheater. Daarbovenop werd de depotproblematiek en de moeilijkheden rond behoud en beheer in het project meegenomen. In dat verband wil ik wijzen op het belang van ook samenwerking met organisaties die effectief over die collecties of over andere collecties beschikken. We hebben daarjuist gezien dat dat er heel veel zijn, dus ik denk dat het belangrijk is dat we na deze studie hier verder op gaan om die depotproblematiek effectief aan te pakken. De eindresultaten van dit onderzoek leren we vandaag kennen. We zullen ze dus goed kunnen gebruiken voor de toekomst en de richting die we kunnen

uitgaan met het figurentheatererfgoed. Eigenlijk mogen we wel spreken van een cruciaal en een uiterst relevant moment in de geschiedenis van het figurentheater. Ik hoop ook dat de informatie die hier verzameld werd via verschillende kanalen zal verspreid worden naar de brede gemeenschap rond het figurentheater. Daarmee zal het denken en het herdenken, het bespreken en het nabespreken van het figurentheater een serieuze boost krijgen.

Ik denk dat Vlaanderen hiermee haar reputatie als toch wel een zekere koploper in het koesteren van het immaterieel erfgoed kan bevestigen. Want het is de gemeenschap achter en rond dit erfgoed die het vuur in zich draagt en die nieuwkomers warm kan maken voor dit uniek pareltje aan culturele expressie. Ik denk bijvoorbeeld aan het HAYAT-project, een initiatief van Het Firmament, waarmee Mechelaars van diverse achtergronden door tien Vlaamse ziekenhuizen trokken met verhalen uit de stad. Of het project in gemeenschapsinstelling De Zanden, waarbij jongeren zich met ondersteuning van Het Firmament vier weken konden uitleven in alternatieve communicatie. Het Firmament kan dus een ankerfunctie spelen in enerzijds de interactie met klassieke theatergezelschappen die met poppen werken en anderzijds de samenwerking met andere organisaties, denk aan OPENDOEK of het VTi als steunpunt voor enerzijds amateurkunsten, anderzijds de professionele kunsten. Dit moeten we in de toekomst nog verder uitklaren en uitbouwen. Aangezien het decreet nog vrij nieuw is, moet de invulling van het expertisecentrum en de dienstverlening nog wat groeien. Ik denk dat het expertisecentrum daar zeker op de steun zal kunnen rekenen van ons eigen steunpunt voor cultureel erfgoed, FARO. De ambitie om volgende stappen te zetten is dus zeker aanwezig. Met de enthousiaste ploeg die hier actief is, twijfel ik er niet aan dat Het Firmament ons in de toekomst nog met straffe resultaten zal verrassen, letterlijk en figuurlijk.

Ik dank u.